

МАТЕРИАЛИ
ЗА X МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

«НАЙНОВИТЕ НАУЧНИ
ПОСТИЖЕНИЯ - 2014»

17-25 март 2014 година

Том 19
Педагогически науки

София
«Бял ГРАД-БГ» ООД
2014

То публикува «Бял ГРАД-БГ» ООД, Република България, гр.София,
район «Триадица», бул. «Витоша» №4, ет.5

Материали за 10-а международна научна практична конференция, «Найновите научни постижения», - 2014.
Том 19. Педагогически науки.   София. «Бял ГРАД-БГ»
ООД - 96 стр.

Редактор: Милко Тодоров Петков

Мениджър: Надя Атанасова Александрова

Технически работник: Татяна Стефанова Тодорова

Материали за 10-а международна научна практична конференция,
«Найновите научни постижения», 17-25 март, 2014
на Педагогически науки.

За ученици, работници на проучвания.

Цена 10 BGLV

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив на автори, 2014
© «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2014

Баюрко Н.В.

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Україна

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНИХ УЯВЛЕНЬ УЧНІВ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ЗАЛЕЖНІСТЬ НЕЖИВОЇ І ЖИВОЇ ПРИРОДИ ПІД ЧАС ЕКСКУРСІЙ

Наслідком сучасної реформи є суттєві зміни змісту освіти загалом і змісту освітньої галузі «Природознавство» зокрема. Нові державні стандарти, сформульовані на засадах компетентнісного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів, передбачають опанування способів пізнання об'єктів і явищ природи, складних екологічних законів і закономірностей, наукове і водночас доступне пояснення яких передбачає використання ефективних інформаційно-комунікативних технологій навчання, урізноманітнення форм і видів позаурочної і позакласної діяльності учнів [1, 2].

Проблеми вивчення сутнісних особливостей категорії уявлення знайшли віддзеркалення в дослідженнях сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців: Б. Ананьєва, А. Гостєва, Ю. Забродіна, Н. Завалова, А. Коршунова, Н. Леонтьєва, Б. Ломова, І. Михайлова, С. Рубінштейна, М. Руткевича та інших. Екологічні уявлення розглядаються в дослідженнях А. Львовичкіної, О. Мамешіної, О. Паламарчук, В. Панова, В. Рубцової, В. Скребця, В. Ясвіна та інших вчених.

Дуже важливо, щоб у процесі вивчення природознавства чіткі уявлення в свідомості учнів формувалися на основі чуттєво-наочного пізнання. Це забезпечує усвідомлення ними стійкого зв'язку між образом і словом. Потрібне систематичне керівництво з боку вчителя процесом сприймання учнями предметів та явищ природи, процесом формування системного мислення.

Однак спостереження за практикою роботи вчителів природознавства свідчать, що багато з них не приділяють належної уваги формуванню системних уявлень учнів про взаємозв'язки та залежність неживої і живої природи, відповідно, в учнів по завершенні вивчення курсу природознавства недостатньо розвинений понятійний апарат. На нашу думку, для вирішення проблеми важливе значення мають такі форми, методи і засоби організації пізнавальної діяльності школярів, які забезпечують безпосередній контакт із живою природою.

У кожної людини є мрія – побачити і відкрити нове, невідоме. Мандріи постійно кличуть людину, але не треба думати, що дивовижні відкриття, цікаві знахідки чекають на нас десь далеко. Вони – поряд! Пізнати рідний край, вивчити його багатства, зрозуміти красу рідної природи нам допоможе екологічна стежина, нещодавно упорядкована в парку Дружби народів (м. Вінниця).

Екологічна стежка – це своєрідна лабораторія в природі, «навчання у природи». Організація екологічних стежин сприяє вивченню об'єктів та явищ у са-

мій природі, визначенню видів живих організмів, допомагає з'ясуванню шляхів впливу людини на довкілля, оволодінню навичками екологічно грамотної поведінки в природі, розширенню наукового світогляду щодо сучасних природоохоронних проблем.

Так, під час проведення екскурсії з теми «Природні і штучні системи. Будова, внутрішні та зовнішні зв'язки систем» мета роботи полягала у наступному: 1) продовжити формування в учнів поняття про «біогеоценоз», «екосистему»; «цілісність», «саморегуляцію», «самовідтворення» та стійкість природної системи; 2) розвивати уміння наводити приклади штучних та природних систем, а також встановлювати їхні зовнішні та внутрішні зв'язки; 3) виховувати емоційно-ціннісне ставлення до природи.

Маршрут, призначений для екскурсії, включає 10 об'єктів (точок), де передбачені зупинки для показу цікавих об'єктів і розповіді про них: «Дамба на річці Вишня», «Річка Дьогтянець», «Листопадний ліс», «Птахи парку», «Озеро «Поділля» (Вишенське озеро)», «Водне середовище», «Дуб червоний», «Оцтова алея», «Ялинники», «Символічний парковий камінь». Інформаційна ємкість їх значно висока, що уможливорює перспективність розвитку екостежини та розширює тематику екскурсій. Початок маршруту розпочинається із південно-східної околиці парку. Тут проводиться вступна бесіда. Зокрема оголошується мета та уточнюються завдання екскурсії, даються інструкції з техніки безпеки та правил поведінки на стежці, в декількох словах описується майбутній маршрут. В ході екскурсії організовується групова робота учнів. Приклади дидактичних завдань і запитань: 1. Чим відрізняються умови життя рослин, які живуть на узліссі, в густому лісі, на галявині? (Для обґрунтування відповіді учням пропонуємо виміряти температуру повітря при вході в парк і в глибині парку; проаналізувати умови освітлення; визначити вологість ґрунту, стискаючи його в грудку рукою; простежити за силою вітру). 2. Чи однакові рослини за висотою в парку? Пристосуванням до якого фактору природного середовища є ярусність рослин? Які рослини утворюють верхній, середній і нижній яруси рослин? 3. Знайдіть на стовбурах дерев плодове тіла трутовиків. Поясніть відносини між деревом і грибом-трутовиком: для кого вони корисні, а для кого – шкідливі? Яка роль грибів у природі і житті людини? 4. На стовбурах дерев знайдіть мохи і лишайники. Чи рівномірно вони розподілені? До якої сторони горизонту здебільшого зорієнтовані ці рослини? У яких відносинах вони перебувають з деревами, на яких ростуть?

Таким чином, відвідуючи екологічну стежину, учні мають змогу на відносно невеликій території ознайомитися з різноманітними біоценозами, видовим складом живих організмів, зв'язками між ними і навколишнім середовищем, вивчати найбільш типові екологічні об'єкти, пов'язані з антропогенним впливом на природу.

Литература:

1. Олійник В.М. Новітні технології в організації навчальної практики та екскурсій з біології / В.М.Олійник – Х.: Вид.група «Основа», 2004.- 144с. – (Серія: Бібліотека журналу «Біологія»; Вип.2 (14)).

2. Ярошенко О. Пятикласники вчаться бути природодослідниками / О. Ярошенко // Хімія. Шкільний світ. – 2006. – Березень.- №9 (477). – С.3-6.

Мухтарова Ш.М., Муканова С.Н.

Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова

ОТБАСЫ ҮЛГІСІНДЕГІ БАЛАЛАР ҮЙІНДЕГІ ОТБАСЫЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ТӘРБИЕ ПРИНЦИПТЕРІ

Балалардың отбасылық тәрбие мәселелері үнемі шешімін таба бермеді. Ежелгі римдіктер тәрбиені отбасы ғана беру керек және отбасы ғана жақсы тәрбие бере алады деп есептеген, ал ежелгі гректер тәрбиеде мектептерге басымдық берген. 18 ғ. және 19 ғ.басында тәрбиені ұйымдастыру көзқарасы өзгерді. И.Г.Песталоци балаларды отбасында рационалды тәрбиелеу дұрыс деп санады. Отбасы адамды тәрбиелеудің негізгі ошағы деп есептеді: «Адамдардың отбасылық қатынас алғашқы және тибиғи қатынас болып табылады». Песталоци отбасының тәрбиелік мәнін ерекшелей отырып, қоғамдық тәрбиеге қарсы шықпайды, ол мектеп тәрбиені отбасылық қатынас типі бойынша құру керек деп есептейді [1].

19ғ. әлеуметтік утопиялардың белгілі теоретигі Роберт Оуэнның түсінігі мүлдем қарама-қайшы болды. Ол бала 3 жастан бастап барлық жағдайы жасалған қоғамдық тәрбиелік мекемелерде тәрбиеленсе деп армандады. Бала кішкентай кезінен бастап тәрбие мен білім жақсы жағдай жасалған мемлекеттік мекемелерде берілсе – балада ақылды мінез қалыптасады деп есептеді [2].

Революционер-демократтар балаға тәрбие беру отбасында да, мектепте де жүзеге асырылуы керек деп санады. Негізгі рөл анаға жүктелді, ана жоқ отбасында қайырымды қатынас орнату мүмкін емес дейді. Отбасылық тәрбие балаларда қоғамдық қызығушылықтар мен ұмтылыстарды дамыту қажет. Отбасыда айналадағылардың талабымен санасуды, барлық үшін күресуді үйрету өте маңызды.

А.С.Макаренко отбасылық тәрбие тұлғаның қалыптасуының негізі деп есептейді. Балаға отбасы мүшелері, отбасы, мектеп берген талаптар бірлігі табысты бала тәрбиесінің маңызды талабы [3]. Ата-ана ағартушылығына үлкен рөл бөлінді: ата-ана университеттері ұйымдастырылды, оң отбасылық тәжірибе таралды. Отбасылық тәрбие бағдарының мәртебесі кеңестік кезеңде көрініс тапты. Осы уақытта педагогтар балаларды отбасында тәрбиелеу мен отбасылық